

partii naleraq

UKA2015/18 & 167

12. november 2015

Immikkoortut 18, 167 ataqatigiisillugit siullermeerneqassapput

Uunga siunnersuut: Imm. 1-imi allassimasutut, imm. 2-mi piffissamut pilersaarut allassimasoq naapertorlugu aammalu imm. 3-mi aningaasaleeriaasissat allassimasut akuleriisillugit mittarfinnik pilersaarusiornissamut sanaartornissamullu Naalakkersuisut peqquneqarnissaannik Inatsisartut aalajangiiffigisassa.

(Ineqarnermut, Sanaartornermut Attaveqaqatigiinnermullu Naalakkersuisoq)

&

Assartuussinermi ataatsimut akissajaatit annikillisinnaasaat, timmisartuussisarnerup akulikillinissaa aamma unammilleqatigiinnerup annertusisinnaanera siunertaralugit Mittarfinnik sanaartorneq pillugu Inatsisartut inatsisissaattut siunnersuummik qinigaaffimmi matumani Naalakkersuisut saqqummiussinissaannik peqquneqarnissaannut Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuut. Tamanna pissaaq mittarfiit, qulimiguullit mittarfiisa akunnisimaartarfiisalu piusut amerlanerpaamik 19-inut ilaasoqarsinnaasunut mittarfinnut millilernerisigut aamma allilernerisigut.

(Inatsisartut sanaartornermut ataatsimiititaliaat isumaqatigiittoq tamarmiusorlu, ukunannga inuttalik Inatsisartunut ilaasortat Anders Olsen, Siumut, Jens-Erik Kirkegaard, Siumut, Tillie Martinussen, Demokraatit, Ane Hansen, Inuit Ataqtigiit, Kalistat Lund, Inuit Ataqtigiit)

Siullermik aammaarluta Partii Naleqqamiit eqqaasitsissutigeqqillarput, maani qinikkatut sulinitinni tunngavigisariaqaratsigu innuttaasunik atugarissaartitsinissamik tunngaveqarnissarput, tamannalu tunngavigalugu aamma aalajangersaanissagut tunngaveqartariaqarmata, soorlu aamma angallannermut atatillugu. Massakkullu aaqqissuuisoqarani - AJORSERIARTITSINEQ kialluunniit inuiaqatigiinnik atugarissaarnerulernissamik siunertaqartup akuersaarsinnaangimmagu. Angallanermimi aaqqeerialuarnepup kingunipilorivaat inuiaqatigiit 80-90%-iisa AKISSAQARFIGINNGISAANNIK ajorseriartitsinikuugatta aali taakku iluanni aamma akileraartartorpasuaqartoq, tassuunalu akilersueqataaffigisaannik "akimangit" kisiisa – inuiaqatigiit qaffasinnerpaavani inissisimasut, inuiaqatigiit taamaallaat 10-15 %-ii, atorsinnaasaannik ingerlatsigatta. Kiap tamanna akuersaarsinnaavaa? Partiit Naalakkersuisuutitaqartuni (Siumumi, Demokraatini aammalu Atassummi inatsisartuni ilaasortaattat) ilaasortat taamannak aperisariaqarpagut.

Makkumi tunngaviusariaqarput:

- Innuttaasunut nuna tamakkerlugu angallanneq akikinnerpaaq aqutissiuussutigineqartariaqarpoq

- Angallannermi aaqqiini qulaani siunertaasoq anguneqartariaqarpoq upalungaarsimanermi piumasaqaatit innarlernagit

Eqqaamasariaqarluinnagassarput aana: Assersuutigalugu Upernavimmi SIK-mi ilaasortap akileraartarnini aqputigalugu taamannak aaqqeerialuarneq akilersueqataaffigalugu, taamaattorli aamma SIK-mi ilaasortaasumik nuliaqaruni assersuutigalugulu pingasunik atuartunik meeraqarunik, namminneq akilikkaminnik Sisimiunut ilaqtamminnik apersortittooraluarunik minnerpaamilluunniit akissaqanngillat timmisartorlutik Sisimiunut uterlugulu angalanissaminnut. Taamaapporlu inuiaqatigiit kalaallit 80-90 %-iisa akissaqarfiginngisaannik angallannermi aaqqiinata - ajornerulersitsigatta.

Inuiaqatigiimmi, pisortat aqputigalugit, timmisartuutiqatigiiffimmik piginneqataasinnaanngillat, inuiaqatigiinni pigissaarnerpaat 10-15 %-iisa kisiisa atorsinnaasaannik – aatsaallimi tassa Nottinghami Sheriffiatut ajorseriartitsineq

Tamannalu ilaatigut soorlu Naalakkersuisooqatigiit siunertaqarniarneratuut mittarfilioqattaarnerinnaq tunngavigalugu aaqqinnaviannigilaq. TAAMAATTUMIK NAALAKKERSUISUT AAQQIINISSAMINNUT siunniussaat inuiaqatigiit amerlanerussuteqartuunut ILUAQUTANA VIANNIGITSOQ siunniuteqqavaat, tassami timmisartuutiqatigiiffik ilanngullugu allannguinngikkaanni qipisoq ajorsiartuinnartumiit anillakaannaviannigilat.

Suut angallannerup amerlanerpaanut inornartumik akisuallaarujussuarneranut tunngaviuppat? Aallaqaammut assersuutitut SAS-p ukiuni arlaqartuni kingullerni qanoq ingerlasimanera takulaariartigu, tassami sorpassuartigut suliffeqarfiit taakku assigiiffeqartorjuupput, sualummik eqqarsaatigigaanni qanoq SAS ukiut 20-30 miss. Qaangiuttut isikkua eqqarsaatigissagaanni, allatut paasillugu annertuupilussuarmik sulisut kattuffiinik isumaqatigiissuteqarnerup kingunerisaanik billitsit akiinut sunniuteqapiluppoq. Air Greenlandimi siorna 2014-mi akissarsiat qissimikkutsigit agguaqatigiisillugu sulisut akissarsiaqartinneqarput: dkk 641.000,00 taannalu sanilliutissuarput inuiaqatigiit sinneranut qanoq isikkoqarnersoq. Naatsorsueqqissaartarfiullu kisitsisaatai malillugit nunatsinni agguaqatigiisillugu akissarsiat tassaapput: dkk 217.000,00

Allatut paasillugu Air Greenlandimi akissarsiat agguaqatigiisillugu pingasoriaammik annertunerupput. Sulisullu kattuffiinut isumaqatigiissutit qissimikkutsigit aamma tassani takuneqarsinnaavoq atugassarititaasut inuiaqatigiit sinneranut sanilliullugit allarluinnaasut. Assersuutigalugu timmisartumi saqisut ilaat qaammammut dkk 40-50.000,00 akissarsisarput qaammammut ullut 10-15-iinnaat sulisarlutik. Siornaaginnannguakkunni timmisartortatup naalagaa aaqqissuussineq C malillugu sulisoq Nuummi najugalik sinerissamut suliarortitaasarpoq sapaatip akunneri pingasukkaarlugit, taavalu aamma sapaatip akunneri pingasut sulisarani ukiumullu akissarsisarlu dkk 1,5 miliuunit missaanik. Kialluunniit inuk sulilluartoq akissarsiaqatigiisissaa isorisinnaanngilaat, kisiannili uani eqqarsaatigisariaqarparput angallannermi aaqqiinerlunnerput pissutigalugu qulaani assersuutigineqartup SIK-mi ilaasortannguup akileraaqataasernermigut pissutsit makku taakkartorneqartut akileeataaffigisarpai, aaqqiinerli taamaattoq akissaqarfiginnginnamiuk atorsinnaanagu, soorlu inuiaqatigiit 80-90%-iisa aamma taamannak inissisimasut. Pissutsit suliffeqarfiup iluani taamaattut qanoq allanngortikkuminaalluinnartigineri takusinnaareerparput SAS ukiuni taakkunani 20-30-ni qanoq ingerlasimanera qissimilaarutsigu. Taamannak inuiaqatigiit atugassaqarnerlutsisinnaanngilatut ilisimaaralugu ukiut 5-mat iluanni aaqqiissummik billitsit akiinik minnerpaamik agguaqatigiisillugu 50%-mik appaasinnaalluta

ilisimaarigutsigu. Tamanna partiilersornertaqanngittumik inuiaqaitigiilli atugarissaarnerulersinnissaannik siunertaqatigiinnitsigut aaqqittariaqarparput.

Aningaasallu dkk 3-400 miliuunit atorlugit aaqqiinnaavugut Nanortalimmi, Qaqortumi, Narsami, Qasigianguani, Qeqertarsuarmi Kangaatsiami Ittoqqortoormiunilu mittarfiliornikkut taassumallu saniatigut inuiaqatigiit amerlanerussuteqarluartut akissaqarfigisinnaasaannik timmisartuutileqatigiiffiliornikkut.

Assersuutigalugu Qeqertarsuup tunuani massakkt aaqqissuusineq tunngavigalugu ukiup affaata iluani periarfissaavoq Ilulissat Qasigianguillu akornanni qulimiguulik atorlugu siumut utimullu dkk 2.700,00 sinnerlugu akiliilluta angalanissatsinnut, qaavaticullu nunatta karsianiit kiffartuusinermi isumaqatigiissut tunngavigalugu dkk 20 miliuunit miss tunniunneqartarlutik. Timmineq 15 minutsit missaani sivikitsigaaq. Qasigianguani mittarfiliornikkut angalaneq taanna tapiissutitaqanngitsumik (massakkt dkk 2.700,00-lik) siumut utimullu akeqalersinnaavoq dkk 800,00 imaluunniit kiffartuussinissamut isumaqatigiissutit attatiinnassagaanni akeqalersinnaalluni dkk 300,00 imaappoq massakkt akiliutigineqartartup 10%-iata missaa (ileqqaarut 90% miss.). Takorloorneqarsinnaavoq pissutsit taamaattut inuiaqatigiit kalaallit ulluinnarileraluarunikkit angallannerup qanoq isikkoqarnerata allanngorluinnarsinnaanera aammalu qanoq najugaqariaaseqarneq allannungaatsiarnissaminut aammaassissangaluarpoq.

Assersuut una qulaani taaneqartuq uppersaataitaqarpoq aammalu sineriak tamakkerlugu aaqqiinarnermi aamma tunngavilersuinermi tunngavusinnaalluni.

Allatut naatsumik oqaatigalugu nunatta iluani angallaneq tamakkiisumik malunnaateqarluartumik akikillisaavigineqarsinnaavoq dkk 3-400 miliuuninik aningaasaliinikkut. Eqqaqqillarput una Naalakkersuisut siunnersuutaat inuiaqatigiinnik, minnerpaamik 2 miliartinik nammakkiisussaamat, akuersaarnanngittorujummik ikittuararsuit iluaqutissaannik

Tamakkulu tunngavigalugit Naalakkersuisut siunnersuutaat, atugarissaarnerulersitsinissamik akerliuinnarani aammali inuiaqatigiit aningaasameeruttornerata nalaani sulii annerusumik aningaasanik artukkiinnarnagit, angallannermut ajorseriaatimik taama apeqqusernartigisumik ”aaqqeeriaraluarnermik” saqqummiussisinnaammata. Inatsisartuulluni akissussaassuseqarluni issiasuulluni assorsuaq ernumaammiallannarpoq.

Kangerlussuaq inuiaqatigiinnik qoqassiillutik annikillisaaffiginiarsariitigalugu aappaaticullu talittarfiliorfinginiarsaralugu, aatsaalli taama siunertamik tatiginanngitsigisumik ataqatigiinngitsigisumik

Naalakkersuisulli immikkut nutaamik Ilulissat Nuullu pillugit, tunngavilersorluakkamik siunnersuusiorsinnaappata, oqaloqataasinnaanarput ammaffigaarput.

Sanaartornermi angallanermullu ataatsimiititaliami ilaasortat siunnersuutaannut atatillugu oqaatigissuarput Partii Naleqqamiit, soorlu angallannermut atatillugu videokkut nassuiaanitsinni ersertoq qulaani aaqqiissutissatut taakkartukkatta qaavaticugit mittarfiit sineriamiittut, assersuutigalugu ukuusinnaasuni: Qaanaaq, Upernavik, Qaarsuarsuit, Aasiaat, Maniitsoq, Paamiut Kulusuullu mittarfiini upalungaarsimanermut atatillugu piumasaqaatit 20-t ataallugu ilaasoqarsinnaasunut timmisartunut naleqqussarneratigut inuiaqatigiit 20 miliuuni koruunit tungaanut sipaarsinnaanerat aqutissiuuttussaamat, tamakkiisumik ataatsimiititaliami ilaasortat siunnersuutaat, normu 167 tapersorsatsigu.

Taama oqaseqarluta eqqaaqqillarput, angallannermi aaqqiilluarnissaq amerlanerussuteqarluartunut massakut aqutissiuuttariaqarparput, inuiaqatigiimmi sallunaveeqqutitut ukiorpassuarni tigummiagaanerat tamaanga killeqartariaqarpoq.

Taama oqaseqarluta, neriulluta innuttaasut tusarnaarluartut, immikkoortup 167-p ataatsimiititaliamut aappassaaneerneqannginnermini suliarineqarnissaa innersuussutigingatsigu.

Qujanaq

Per Rosing-Petersen